

SI-Zone
O5: training program in social
economy, entrepreneurship and
innovation

Феноменът „Социално предприемачество“ и форми на социално предприемачество

(Структура на учебната програма по модула)

1. Увод.....	1
2. Учебна програма.....	1
3. Цели на самообучението.....	2
4. Какво трябва да се знае предварително?.....	3
5. Резултати от самообучението.....	3
6. Съдържание на темите на модула.....	4
7. Библиография.....	9

1. Увод

Този модул разкрива същността и обхвата на социалното предприемачество, като идентифицира неговите специфични характеристики, които го отличават от другите форми на предприемачество и социално ориентирани инициативи и дейности.

2. Учебна програма

Програма за обучение по Модул 8 “Феноменът „Социално предприемачество“ и форми на социално предприемачество”

Общо представяне на модула

Терминът "социално предприемачество" често се използва без яснота относно неговия характер, обхват и ограничения. Този модул разкрива същността и обхвата на социалното предприемачество, като идентифицира неговите специфични характеристики, които го отличават от другите форми на предприемачество и социално ориентирани инициативи и дейности. Обучаемите ще получат знания в областта на социалното предприемачество като полезна алтернатива за самостоятелна заетост и за хора в неравностойно положение.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Структурирането на учебното съдържание е по раздели и теми. За всеки раздел има теми, към които са предоставени допълнителни насочващи материали в подкрепа на процеса на самообучение.		
Препоръчително време за изучаване на модула	Около 4 часа	
Метод на обучение	Самообучение	
Организация – консултант	Балкански институт по труда и социалната политика institute@bilsp.org	
Анотация		
<p>По време на обучителния процес по този модул: „Феноменът Социално предприемачество и форми на социално предприемачество“ обучаемите ще получат знания за социалното предприемачество като алтернативен подход към реализиране на собствената им бизнес идея и професионална реализация на хората в неравностойно положение, ще повишат тяхната информираност за различните видове на предприемачеството и ще бъдат разгледани възможностите на учащите да прилагат нови знания чрез задачи за самооценка и дейности за размисъл</p> <p>Тъй като този модул е въвеждащ към курса за обучение, той е разделен на 5 раздела, всеки от които има 3 теми, съответстващи на основните цели и задачи на самия модул. Модулът има за цел да направи обучението по социално предприемачество по-достъпно и по този начин да подобри чувството за инициатива и възможности за реализация на хора, които не са завършили бизнес специалност.</p> <p>Сред предимствата на курса е неговата гъвкавост. Всеки учащ определя темпото на обучение в зависимост от своите ангажименти. Например, ако отделяте 1 час на ден, всеки модул трябва да бъде завършен за около седмица - до 10 дни, но също така е възможно да завършите целия курс в рамките на 2 седмици.</p> <p>Задачите на представения модул 8 са:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Анализ на определението за предприемачество и социално предприемачество;2. Разработване на основно разбиране за това как да се прави разлика между двата вида предприемачество и да се оцени възможността учащите да станат предприемачи;		

3. Представяне на бизнес принципите в социалното предприемачество;
4. Придобиване на практически знания в областта на социалното предприемачество, като полезна алтернатива за самоусъвършенстване на всеки, който иска, включително хора в неравностойно положение, както и преглед на съществуващите митове в областта на социалното предприемачество;
5. Развитие на основно разбиране за ролята на социалното предприемачество като възможност за решаване на значими социални проблеми и каузи.

3. Цели на самообучението

The objectives that will be realized through the mastering of the module "The social entrepreneurship phenomenon and forms of social entrepreneurship" are:

Целите, които ще бъдат реализирани чрез усвояването на модула „Феноменът Социално предприемачество и форми на социално предприемачество“ са:

- Придобиване на знания за социалното предприемачество: същност; основни модели и структури; основни области, в които се прилага; предимства и ползи; роля; митове.
- Изграждане на умения за разграничаване на предприемачеството от социалното предприемачество, за да представи процеса на това как социалното предприемачество работи в полза на обществото.
- Формиране на компетентност за самостоятелно проектиране и стартиране на бизнес в социалната икономика, прилагане на необходимите знания и умения.

4. Какво трябва да знаете предварително?

Обучението по социално предприемачество, което се основава на метода за самообучение, се ръководи главно от личната мотивация на обучаемите.

Обучаемите трябва да имат:

- способността да се изразяват и интерпретират понятия, мисли, чувства, факти и мнения, както устно, така и писмено (слушане, говорене, четене и писане);
- дигитална компетентност, която включва увереното и критично използване на технологиите на информационното общество и основните умения на информационните и комуникационни

SI-Zone
O5: training program in social
economy, entrepreneurship and
innovation

технологии;

- способност за самостоятелно учене, която е свързана със способността да следват и организират собственото си индивидуално обучение, в съответствие със собствените си нужди и осъзнаване на методите и възможностите.

5. Резултати от самообучението

В края на обучението в представения модул участниците в него трябва да са придобили основни знания за:

- същността и спецификата на социалното предприемачество и предприемаческата дейност;
- разликите между видовете предприемачество - традиционно и социално;
- разликата между инициатива и предприемачество;
- основните аспекти на предприемаческото мислене и поведение;
- същността на социалната икономика;
- социалната мисия на процеса на социално предприемачество;
- знанията, уменията и нагласите, които правят предприемачите успешни;
- принципи при формулиране на цели и видове цели (лични и на предприятието) като възможност за разделяне на традиционното предприемачество от социалното.

В края на обучението участниците трябва да са разработили полезни умения, които да им служат в професионалното им развитие, а именно:

- оценка на различните влияещи фактори (външни и лични) върху предприемаческия процес;
- оценка на показателите, характеризиращи предприемаческия дух, като част от процеса на определяне на собствените възможности и намерения за осъществяване на предприемаческа

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

SI-Zone
O5: training program in social
economy, entrepreneurship and
innovation

кариера;

- формулиране на цели и планиране на дейности и ресурси за разширяване на мащаба на организация за социално предприемачество;

-съвместна дейност;

- работа по проект.

Компетентности като очаквани резултати от обучението – обучаемите:

- Дефинират основните правила на социалната икономика;
- Идентифицират и анализират основните икономически проблеми на обществото;
 - Сравняват характеристиките на социалното и традиционното предприемачество;
- Оценяват ролята на социалното предприемачество за растежа на публичната икономика;
- Разбират и осъзнават стратегическото значение на иновативната страна на социалното предприемачество;
- Разграничават новаторска и рутинна идея;
- Разграничават желаните и постижимите цели и резултати;
- Използват съвременни технологии в учебния процес.

6. Съдържание на темите на модула

МОДУЛ 8: ФЕНОМЕНЪТ "СОЦИАЛНО ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО" И ФОРМИ НА СОЦИАЛНО

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО

1. КАКВО Е СОЦИАЛНО ПРЕДПРИЯТИЕ?

- Това е различен начин на икономическа дейност (правене на бизнес, икономическа дейност), който съчетава изобретателността на бизнеса със социална мисия, умелото съчетание и баланс на социалните и икономическите цели.
- Социалното предприемачество е набор от дейности, насочени към решаване на важни социални проблеми и тези дейности също носят доход на предприемача.
- Това е баланс между организации с нестопанска цел и обикновени бизнес начинания, тъй като може да бъде самоподдържащ се и печеливш и в същото време да помогне за преодоляване на социалните трудности.

1.1. СОЦИАЛНО ПРЕДПРИЯТИЕ - КЛЮЧОВИ ХАРАКТЕРИСТИКИ

Социалните предприемачи са креативни и иновативни личности. Те разработват идеи, които помагат за решаването на проблемите пред обществото. Социалните предприемачи не са бизнесмени в традиционния смисъл на думата. По-скоро те са мисионери, които се придържат към тяхната визия и са фокусирани основно върху трансформирането на обществото и решаването на проблемите му.

- Социалното предприемачество преодолява бариерата между бизнес сектора и публичния сектор.
- Той е свързан с „нестопанския“ или „третия“ сектор, както и с концепцията за „социална икономика“, която подчертава цели, които служат на общността и обществото като цяло, а не само на печалбите на компанията.
- Социалност: контекст, процес и / или резултат, който е от обществена полза.
- Иновации: създаване на нови идеи и модели, които отговарят на социалните и екологичните проблеми.
- Пазарна ориентация: перспектива, ориентирана към конкуренцията и ефективността, която води до по-голяма отговорност и междусекторно сътрудничество.

1.2. КАКВА Е РОЛЯТА И МИСИЯТА НА СОЦИАЛНОТО ПРЕДПРИЯТИЕ

За социалното предприемачество основната идея на мисията е да създава и поддържа социална стойност. Това е ядрото, което отличава социалните предприемачи от другите, дори от социално отговорните предприятия. То трябва да се справи със социалните проблеми или не се нуждае от

частни пазари или държавна намеса.

За социалния предприемач социалната мисия е от съществено значение. Това е мисия за социално подобрене, която не може да бъде ограничена до създаване на частни облаги за отделните лица. Осигуряването на печалба, създаването на богатство или обслужването на желанията на клиентите може да е част от модела, но те също са средство за постигане на цел, а не самоцел. Социалните предприемачи търсят дългосрочна социална възвръщаемост на инвестициите. Социалните предприемачи искат повече от моментален удар, защото искат да създадат трайни подобрения. Те мислят за запазване на положителното въздействие върху обществото.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

- Развитие на работната среда

Първата голяма икономическа полза от социалното предприемачество е най-очевидната, която то споделя с други предприемачи и компании: създаване на работни места и работни места.

- Иновации / нови стоки и услуги

Социалните предприятия разработват и прилагат иновации, важни за социалното и икономическото развитие и в същото време предлагат нови стоки и услуги.

- Социален капитал

След икономическия капитал, една от най-важните блага, създадени от социалните предприятия, е социалният капитал. Този термин се отнася до институциите, взаимоотношенията и правилата, които определят количеството и качеството на социалните отношения в едно общество.

- Насърчаване на равенството

Социалното предприемачество благоприятства развитието на по-равнопоставено общество, като обръща внимание на социалните проблеми и се опитва да постигне траен устойчив ефект чрез своята социална мисия, вместо да се стреми само към максимална печалба.

2. СОЦИАЛНО ПРЕДПРИЯТИЕ И СОЦИАЛНА ИКОНОМИКА

2.1. Различно предприятие - ХАРАКТЕРИСТИКИ НА СОЦИАЛНОТО ПРЕДПРИЯТИЕ

- Социалното предприятие е икономическата дейност, извършвана от организация с нестопанска цел със социална мисия. Тази дейност се извършва в подкрепа на мисията и целите на организацията,

SI-Zone
O5: training program in social
economy, entrepreneurship and
innovation

като същевременно допринася за получаването на финансова и нефинансова подкрепа.

- **Предприятие,**

- която е изцяло подкрепена от собствения си бизнес на пазара,
- която функционира в полза на своите служители, като им осигурява работа,
- или в полза на други уязвими групи.

Организационната форма е без значение - компания или НПО, но тъй като НПО концентрират нуждите на отделни уязвими групи, социалните предприятия са възможност за тях да генерират доходи от икономическа дейност, като ангажират целевата си група в търсене на нови и устойчиви ресурси за прилагане обществено полезни дейности (подобряване на качеството на живот на уязвимите групи, социални мисии и др.), като алтернатива на проектните дейности, доброволчеството и филантропията.

Предоставяне на социални услуги - социалните услуги са дейности, насочени към подпомагане на подпомогнатите лица да водят пълноценен живот и социално включване

- **Социален ефект** - означава подобряване на социалния статус на хората от различни групи, тъй като той се проявява по различни начини:

- по време на извършване на дейността, когато лицата се възползват от факта, че намират работа;
- при използване на резултатите от дейността, когато тези лица получават стоки или услуги на преференциални цени или безплатно.

2.2. Търговец или кауза? Предприемач или предприемач 2.0? ПРИЛИКИ И РАЗЛИКИ МЕЖДУ ТЪРГОВСКО И СОЦИАЛНО ПРЕДПРИЯТИЕ

Предприемачеството е процес на проектиране, стартиране и управление на нов бизнес, който първоначално често е малък бизнес. Това се прави от хора, наречени предприемачи, които са готови да поемат рискове, за да реализират печалба. Тези компании се стремят главно да решават проблеми в областта на индустрията и услугите.

Социалното предприемачество е подобен процес, ръководен от хора, наречени социални предприемачи, които имат за цел да решават социални, културни или екологични проблеми, често без да целят печалба.

Крайната цел на предприемача е да създаде икономическо богатство, докато крайната цел на

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

социалните предприемачи е да изпълнят своята социална мисия.

Социалното предприемачество е модерна концепция. В развития свят социалните предприемачи са група, която реализира идеи по-бързо от тези, финансирани от правителството.

2.3. Икономика за хората - СОЦИАЛНА ИКОНОМИКА

- Това е част от икономиката, понякога наричана Трети сектор (другите два са частния и публичния сектор).
- в частния сектор - основната цел на организациите е печалбата
- в третия сектор - основната цел е да се подобри качеството на живот на уязвимите групи или социалните мисии. Това включва доброволчество, дарения, дейности на социални предприятия, кооперации. В България социалният сектор включва и така наречената временна заетост, която се предлага на дългосрочно безработни, за да се адаптират и впоследствие да преминат към частния сектор на икономиката.

Основни характеристики на социалната икономика

Характеристиките на организациите за социална икономика, които произтичат от техните основни принципи, са:

- печалбите от тяхната икономическа дейност се реинвестират и не са основната мотивация за предприемаческа дейност,
- значително превъзхождат обществените организации по отношение на гъвкавостта и управлението на дейността,
- Извършват демократични процеси на участие в техните механизми за вземане на решения,
- Приоритет се дава на хората качеството и стабилността на работните места.

3. ВРЕМЕ Е ДА ПОРАСНЕМ! - УВЕЛИЧАВАНЕ НА МАЩАБА НА ОРГАНИЗАЦИЯ ЗА СОЦИАЛНО ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО

3.1. ПОДХОДИ ЗА РАСТЕЖ ЗА СТАРТЪП СОЦИАЛНО ПРЕДПРИЯТИЕ

1. Увеличаване мащаба на вашите операции за повече производствен капацитет;
2. Увеличаване на мащаба на производството;
3. Увеличаване на мащаба на вашия обхват (чрез навлизане на нови пазари и достигане до повече хора с вашите дейности);
4. Изграждане на стратегическо партньорство с другите в по-широката рамка от действия.

3.2. ВЪТРЕШЕН РАСТЕЖ НА СЪЩЕСТВУВАЩИ ДЕЙНОСТИ

Новите социални предприятия могат да растат чрез увеличаване на броя на потребителите или купувачите, като развиват все по-достъпни търговски обекти, офиси или звена. Това е най-често

срещаният начин за развитие на ново социално предприятие. Това е форма на органичен растеж, изграден върху съществуващите активи, персонал и умения. Основните предизвикателства включват по-ефективно използване на ресурсите, като същевременно се поддържа високо качество на продукта.

3.3. ВЪНШЕН РАСТЕЖ И ЗАПЛАХИ ОТ РАЗШИРЯВАНЕТО НА СЪЩЕСТВУВАЩИТЕ ДЕЙНОСТИ

Разширяването включва и излизане отвъд начинанието в партньорство с другите. Вие сами не можете да постигнете пълния набор от промени, към които се стремите. Първата стъпка към колективно влияние е да се поддадете и да поканите други. Пример за разширяване на влиянието отвън е създаването на мрежа за лобиране или застъпничество за социална политика или създаването на бизнес асоциации с други компании. Друг начин да постигнете това е чрез франчайзинг на вашите дейности на други хора, като им предоставите ноу-хау и ресурси, за да правят това, което правите.

4. ПРОМЕНЯМЕ ХОРА И СВЕТА - СОЦИАЛНИ ПРОМЕНИ И СОЦИАЛНО ВЪЗДЕЙСТВИЕ

4.1. СОЦИАЛНИ ПРОБЛЕМИ И СОЦИАЛНИ ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА

Определянето на социално предизвикателство има два аспекта: идентифициране на проблема и виждане на възможността. Разбирането защо проблемът съществува и каналите, чрез които се проявява, ще позволи да се изгради решение около проблема чрез идентифициране на неизползвани ресурси и създаване на възможности за подобряване на съществуващата ситуация. Пример: Социален проблем може да бъде група хора, изгонени от обществото (като затворници или имигранти). Социалното предизвикателство е как да включим тези хора в социалния живот и да увеличим тяхното взаимодействие с другите, а решението може да бъде използването на неизползвани ресурси, като мрежа от доброволци и възможности, където тези хора могат да участват и да се свързват с други членове на обществото.

4.2. ВСИЧКИ ли сме еднакви? СОЦИАЛНО НЕРАВЕНСТВО

На неравенството трябва да се гледа като на недостатък в обществото за несправедливо и неадекватно отношение към хората. Съществуването на неравенство определя нивото на дискриминация в обществото. Има три модела на неравенство в резултат на дискриминационни практики:

Йерархично неравенство: обществото е изградено в пирамидална форма, като основата и върхът са значително разделени. Колкото по-остра е пирамидата, толкова по-неравномерно е обществото. Идеята за равенство може да бъде реализирана, ако пирамидата постепенно се присъедини отгоре към низините и се обърне обратно.

SI-Zone
O5: training program in social
economy, entrepreneurship and
innovation

Стратификация: Хората са групирани според социалния им статус. Само индивиди и групи на едно и също ниво в обществото могат да имат равни възможности.

Социално разделение: Обществото се разделя по пол, възраст, етническа принадлежност, религия, раса, националност, доход / богатство и др. Този тип неравенство не може да бъде преодоляно, без да се промени отношението на индивидите към себе си и другите.

4.3. НЕКА НАШЕТО ТВОРЧЕСКО МИСЛЕНЕ СЪЗДАДЕ СОЦИАЛНА ИНОВАЦИЯ. СОЦИАЛНА ИНОВАЦИЯ, ВЪЗДЕЙСТВИЕ И СОЦИАЛНА ПРОМЯНА

Социалните иновации са нови стратегии, концепции, идеи и организации, които отговарят на определени социални нужди на обществото.

За да се възприеме като иновация, процесът или резултатът трябва да отговарят на два критерия.

Първият е новост. Въпреки че иновациите не трябва да бъдат оригинални, те трябва да са нови за потребителя, да се прилагат в нов контекст или в нова област на обществения живот.

Вторият критерий е подобрението. За да се счита за иновация, процесът или резултатът трябва да бъде или по-ефективен, или по-ефективен от наличните алтернативи.

5. ЕДНА КАУЗА - РАЗЛИЧНИ ФОРМИ. ФОРМИ НА СОЦИАЛНО ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО

В различните страни социалните предприятия могат да съществуват в различни правни форми и да имат различни законово определени предимства и недостатъци.

Бизнесът на социалните предприемачи работи в три различни модела, приложими в различни ситуации и икономически климат.

Нестопанска цел:

Тези бизнес модели използват излишъка от своите финансови и други ресурси за задоволяване на социалните нужди, вместо да плащат възвръщаемост на своите акционери. Такива компании не плащат данъци и често се организират като благотворителни организации.

За бизнес цели (печалба):

Тези модели са създадени като бизнес и плащат данъци. Те работят в области, в които е трудно да се намери заем и финансиране за социални нужди. Тези компании са предназначени да отговорят на определени социални нужди.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

SI-Zone
O5: training program in social
economy, entrepreneurship and
innovation

Хибрид:

Тази организационна структура може да приеме много форми. Най-отличителната му черта е, че използва печалбите от определени дейности, за да подкрепя други дейности, които имат социална или обществена цел. Хибридните организации с нестопанска цел често се създават, за да се справят с държавни провали или някои пазарни провали, тъй като генерират приходи за поддържане на бизнеса, без да се изискват заеми, безвъзмездни помощи и други форми на традиционно финансиране.

Филантропско предприемачество:

Този термин се отнася до традиционните корпорации, които инвестират част от печалбата си за решаване на социални, културни или екологични проблеми. Много често служителите на тези корпорации се занимават със социално предприемачество, което може да бъде подкрепено или не от компанията. Такива дейности често се наричат корпоративно социално предприемачество.

7. Библиография

References and links to resources for self-study Референции и ресурси за самообучение

Alter, K. (2006). Типология на социалните предприятия. Virtue Ventures <http://virtueventures.com>

Arvidson, M., Lyon, F., McKay, S., & Moro, D. (2010). Амбициите и предизвикателствата на социалната възвръщаемост на инвестициите. Ashoka. (2011). <http://www.ashoka.org/>.

Bosma, N., & Levie, J. (2010). Глобален мониторинг на предприемачеството 2009 Global Report.

Cassel, Gustav :1967. Теорията на социалната икономика https://mises.org/sites/default/files/The%20Theory%20of%20Social%20Economy_3.pdf

Chahine, Theresa (2016), *Introduction to Social Entrepreneurship*, CRC Press

Drucker, P. (1994) Епохата на социалната трансформация. Атлантическата месечна компания. Атлантическият месечен; Ноември 1994 г. ; Том 274, № 5; страница (и) 53-80,

Евростат. (2013). People at UNECLAC, official site, <http://www.eclac.org/default.asp?idioma=IN>

Международна федерация на социалните работници (IFSW), официален сайт, <https://www.ifsw.org/>

Monzón J. L. Campos &- R. Chaves, 2012. Социалната икономика в европейския съюз, Европейска комисия, <https://www.eesc.europa.eu/resources/docs/qe-30-12-790-en-c.pdf>

Организация за икономическо сътрудничество и развитие (OECD)

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

SI-Zone
O5: training program in social
economy, entrepreneurship and
innovation

<http://www.oecd.org/cfe/leed/inclusive-entrepreneurship.htm>

Доклад на ООН, 2015 <https://www.un.org/en/sections/issues-depth/africa/index.html>

Доклад на Международния център за изследвания и информация за публичната, социалната и кооперативната икономика (CIRIEC) “Социалната икономика в Европейския съюз”, 2012 <https://www.eesc.europa.eu/resources/docs/qe-31-12-784-en-c.pdf>

Valenduc, V. & P. Vendramin, 2016. Work in the digital economy: sorting the old from the new, Working Paper 2016.03, ETUI, Brussels, ISSN 1994-4446. (Работа в цифровата икономика: сортиране на старото от новото, Работен документ)

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union